

Balkans' Memory: Preserving and Promoting Audiovisual Heritage

Skoplje, Makedonija, 28–30. svibnja 2014.

Francuski Institut national de l'audiovisuel (INA) arhiv je francuskoga radijskog i televizijskog gradiva, no među njegovim je mnogim dodatnim aktivnostima i edukacija. Ina Expert, odjel INA-e posvećen obrazovanju, osmislio je projekt *Balkans' Memory*, usmjeren na zemlje zapadnoga Balkana (Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Srbija, Crna Gora, Kosovo, Makedonija, Albanija). Cilj je projekta edukacija o zaštiti, digitalizaciji i promociji audiovizualnoga naslijeđa te širenje svijesti o važnosti ulaganja u audiovizualnu arhivsku djelatnost. Jedan je od glavnih partnera projekta Hrvatski audiovizualni centar, a među suradnicima su i Hrvatski državni arhiv te Hrvatski filmski arhiv.

Inauguralna konferencija održana je u Zagrebu u lipnju 2012. Nakon toga su u glavnim gradovima uključenih zemalja održane konferencije, koje su se sastojale od predavanja i radionica. Većina predavača bili su zaposlenici INA-e, koji su najčešće prezentirali djelatnosti INA-e kao model za rješavanje izazova audiovizualne arhivistike. Taj, prvi, ciklus konferencija zamišljen je kao upoznavanje sudionika s općenitim znanjima o audiovizualnoj arhivistici s naglaskom na naprednim strategijama i tehnikama koje se primjenjuju u INA-i i ostalim europskim arhivima, a koje filmski arhivi zemalja zapadnoga Balkana tek trebaju početi primjenjivati. U Tirani je u studenom 2012. održana konferencija o zaštiti i restauraciji audiovizualnoga naslijeđa. Sljedeća konferencija bila je u Beogradu u svibnju 2013., a njezina tema bila je digitalizacija i digitalna pohrana audiovizualnoga gradiva. Nakon toga je u Podgorici u listopadu 2013. održana konferencija o dokumentiranju i prezentiranju audiovizualnoga gradiva te o pravnom okviru audiovizualne arhivistike.

U Skoplju je u svibnju 2014. održana konferencija na kojoj je tema bila procjena stanja u audiovizualnim arhivima, a nastavljena je i obuka o digitalizaciji i dokumentiranju audiovizualnoga gradiva. Camille Martine održala je radionicu o metodologiji procjene stanja u audiovizualnim arhivima. Istaknula je ključnu ulogu procjene stanja u arhivu i određivanja prioriteta prije planiranja bilo koje arhivističke djelatnosti. Pri tom je naglasak stavila na digitalizaciju kao najbolje rješenje za dugotrajno čuvanje i dostupnost analognoga audiovizualnoga gradiva. Temeljni zadatak u procjeni stanja gradiva jest procjena klimatskih, spremišnih i ostalih uvjeta pohrane gradiva te procjena količine cjelokupnoga gradiva i pojedinih zbirki. Nakon toga slijedi procjena stanja tehničke opreme potrebne za digitalizaciju i ostale tehničke djelatnosti (posebice pitanje zastarjelosti opreme i mogućnosti zamjene pokvarenih dijelova opreme novima) te procjena tehničkih, ljudskih i financijskih resursa potrebnih za određeni projekt. Zadnji je zadatak definiranje proračuna i plana rada na projektu. Prilikom definiranja audiovizualnoga gradiva

uključenoga u projekt vrlo je bitno biti upoznat s autorskim i vlasničkim pravima gradiva.

Michel Dautzats održao je radionicu o postupcima nakon procjene stanja u arhivu. Riječ je bila o konkretnim mjerama i savjetima prilikom modernizacije spremišnih prostora i uvjeta zaštite, nabave nove tehničke opreme, pronalaženja financijskih sredstava, *outsourcinga* pojedinih arhivskih djelatnosti itd. Također, Dautzats je opisao što je dosad učinjeno u pojedinim arhivima zemalja zapadnoga Balkana, navodeći konkretne brojeke procjene stanja i postupaka nakon procjene stanja u tim arhivima.

Claire Corneloup održala je radionicu o pripremi za digitalizaciju audiovizualnoga gradiva. Temeljni je zadatak odrediti gradivo koje će se digitalizirati, procijeniti stanje gradiva te napraviti katalog gradiva, pri čem je Corneloup istaknula koje tehničke i ostale podatke katalog mora imati da bi digitalizacija uspjela. Nakon toga se posvetila pitanju je li digitalizaciju bolje obaviti unutar arhiva ili rabiti usluge vanjske tvrtke. Istaknula je prednosti usluga vanjskih izvođača radova i zaključila da je *outsourcing* najbolji model. Završni dio radionice bio je posvećen metodama rada s vanjskim tvrtkama (natječaj, odabir izvođača, priprema materijala, transport materijala, dogovoreni ritam rada, procjena kvalitete učinjenoga, praćenje troškova itd.)

Anne Couteux održala je radionicu o praktičnim aspektima dokumentiranja audiovizualnoga gradiva. Istaknula je da, prije početka dokumentiranja, treba odrediti strategiju i način dokumentiranja sukladno strategijama arhiva, najčešćim korisnicima gradiva (profesionalci ili istraživači) te ljudskim i tehničkim resursima (npr., ukoliko je broj djelatnika ograničen, najučinkovitija je sažetija tematska obrada gradiva). Cilj je dokumentiranja napraviti informativan, neutralan dokument o sadržaju gradiva, bez ulaženja u njegovu evaluaciju i stilsku analizu. Obrada sadržaja gradiva može biti tematska (osnovni podatci o sadržaju) ili analitička (opis svakoga prizora audiovizualnoga gradiva). Također, potrebno je dati osnovne kataloške podatke o gradivu (naziv, vrsta, godina produkcije, datum emitiranja itd.) te ispisati deskriptore za svako pojedino gradivo. Deskriptori ili tzv. ključne riječi moraju biti unaprijed određeni. Couteux je opisala složeni proces kojim se u INA-i izrađuju tezaursi, odnosno rječnici deskriptora.

U sklopu konferencije održana su predavanja sudionika konferencije. Jolan Stefanović iz arhiva Radiotelevizije Novi Sad opisala je način stvaranja inventara arhivske građe RTV NS. Arber I. Ibrahimović opisao je napredni način digitalnog arhiviranja koji provode na Radioteleviziji Kosovo. Mimi Gjorgoska Ilievska, ravnateljica Makedonske kinoteke, opisala je plan digitalizacije u Makedonskoj kinoteci, uz primjere digitalne restauracije i objavljivanja DVD-â s opusom braće Manaki, pionira balkanske kinematografije, i opusom uglednoga redatelja Stole Popova. U sklopu konferencije organiziran je i posjet Makedonskoj kinoteci te Makedonskoj radioteleviziji.

Sljedeća, završna konferencija prve faze projekta *Balkan's Memory* bit će održana u Sarajevu u srpnju 2014. Njezina tema bit će pronalaženje financijskih sredstava za projekte te mogućnosti međusobne suradnje i standardizacije strategija među regionalnim arhivima. Osim radionica o tim će temama biti održana konferencija koja će okupiti filmske arhiviste i profesionalce te političke i kulturne dužnosnike, kako bi se razvila diskusija o važnosti i potrebama audiovizualne arhivistike te ulaganja u nju. U sklopu konferencije bit će promoviran vodič o praksama procjene stanja i zaštite audiovizualnoga gradiva, napisan na temelju brojnih radionica održanih u sklopu ovoga projekta te iskustava stečenih tijekom njegova održavanja.

Juraj Kukoč